

kem vlastnictví, ztrátou členství družstevního neb rozchodem družstva zaniká, jest spíše titulem závazkovým, povinností k plnění neurčitých dávek družstevních. Jakmile však povinnost ta byla skonkretisována a vlastníku dávka v určité výši předepsána, stává se ten, kdo v době splatnosti této dávky byl vlastníkem pozemku do svazku družstevního pojatého, osobním dlužníkem družstva. Zástavní právo pro tuto osobní (obligační) pohledávku vznikne současně s pohledávkou splatnou a nezanikne, i když pozemek později přejde do vlastnictví nového nabyvatele. Dřívější vlastník zůstává stále — třebaš již přestal býti členem družstva — jeho osobním dlužníkem a splatná pohledávka může býti na něm vymáhána do výše veškerého jeho jmění, kdežto na nového nabyvatele následkem zákonného práva zástavního na pozemku lpícího lze vésti exekuci pouze na tento pozemek. Tento osobní závazek k splatným pohledávkám družstevním nezaniká tudíž ztrátou členství družstevního ani rozchodem družstva. V obém případě zaniká pouze „břemeno“ samo, všeobecná to povinnost k plnění členských závazků, čili zaniká titul závazkový.

Dle § 62. stává se členem vodního družstva ten, kdo nabude nemovitosti do svazku družstevního pojaté. Zákon nerozeznává ve příčině způsobu nabytí; každý nabyvatel nemovitosti k svazku družstva náležející, tudíž i exekuční vydražitel stává se členem družstva a jest povinen k plnění z tohoto členského poměru plynoucím. Nemovitost do svazku pojatá zavazena jest ex lege jako zástava za veškerá družstevní plnění. Vydražitel není ovšem povinen k placení družstevních příspěvků zadrželých za dobu přede dnem příklepu, pokud nebyly z nejvyššího podání k placení přikázány.

§ 63. Dodatečný přístup k družstvu již zřízenému.

Společenstvo má povinnost, aby mezující pozemky k žádosti vlastníků na základě poměrných příspěvků k nákladu na zřízení a zachování i později do spolku přijímalo:

a) způsobí-li se tím vysušování a zavlažování těch pozemků, potahmo vede-li se tím ochranná a upravovací stavba na nejvhodnější způsob, a

b) může-li posavadní podniknutí aneb vyvedená stavba bez újmy účastníků nynějších vyhověti celé potřebě společenské.

Není-li jináče možná přijmouti sousedního pozemku do spolku, než když se něco přistrojí nebo přestrojí v podniknutém zřízení aneb ve stavbě, jest ten, jenž se přijmouti má, povinen nésti nad to celý náklad nového strojení.

Nedohodnou-li se zúčastnění po dobrém o příspěvek k nákladu za zřízení a zachování, rozhodne o něm politický úřad na základě ohledání znalci učiněného.¹⁾

Ustanovení § 63. jest analogon předpisu § 34. Jako u tohoto předpisu, tak i v případě § 63. jedná se o veřejnoprávní nárok vlastníka určitého pozemku. Družstvo má povinnost, aby, jsou-li zákonné podmínky splněny, žádosti vlastníkově vyhovělo. Z toho důvodu jest vyloučeno, aby podmínky dodatečného přístupu do svazku družstevního byly stanovami zotřeny. Obsahovaly-li by stanovy družstevní přísnějších podmínek dodatečného přístupu, nemohou býti vodoprávním úřadem vzaty na vědomí. Stalo-li se tak přece nedopatřením úřadu, jsou dotyčná statutární ustanovení neúčinná a pro dodatečný přístup k družstvu platí podmínky zákonné.

V zásadě § 63. jest opětně zřejma intence zákona, aby vody bylo dle možnosti co nejrationelněji využito.

Zákon zmiňuje se sice o podmínkách dodatečného přístupu k družstvu již zřízenému, leč nelze pochybovati o tom, že existuje již po zákonu nárok vlastníka sousedního pozemku, aby byl do družstva teprve se tvořícího, resp. k provádění projektu přikročujícího pojat.

Není ovšem vyloučeno, aby vlastníci sousedních pozemků místo uplatňování veřejnoprávního svého nároku na dodatečné přijetí do svazku družstevního dohodli se soukromoprávně se správou družstevní, že za určitou úplatu budou směti používatí díla družstevního, zejména že budou moci používatí vody družstevním zařízením vedené k zavlažování svých pozemků. Leč dohoda tato rázu čistě soukromoprávního zakládá rovněž jen soukromoprávní poměr mezi družstvem a majitelem pozemku, v němž při sporu rozhodovati bude řádný soud, nikoli úřad vodoprávní.

¹⁾ Moravský a slezský zákon nemají tohoto odstavce.

Z ustanovení § 63. nelze však odvozovati povinnost vlastníků sousedních pozemků, kteří ze zařízení družstevního mají prospěch (na př. tím, že zařízením tím se pozemek jich odvodňuje neb proti nebezpečí vody chrání), aby dodatečně k družstvu museli přistoupiti a na zařizovací a udržovací náklady podniku družstevního dle míry svého prospěchu z něho přispívati. Povinnosti k nucenému dodatečnému přístupu do svazku družstevního po zákonu není a vyjma případu § 52. není ani zákonné povinnosti takových vlastníků, aby k dílu, jim prospěch přinášejícímu, přispěli.

§ 63. ustanovuje, že vlastník sousedního pozemku má zákonný nárok, aby za předpokladu splnění určitých, v zákoně uvedených podmínek byl do vodního družstva dodatečně přijat. Že výrazu „pozemku“ nelze rozuměti pouze ve smyslu čistě zemědělském, nýbrž že výraz ten dlužno rozšířiti na všechny nemovitostní objekty, vysvítá přímo ze zákona, který propůjčuje nárok na dodatečné přijetí i vůči družstvu ochrannému a regulačnímu, které vztahovati se může nejen na pozemky zemědělské, nýbrž i na objekty jiné (stavby, silnice, díla vodní a p.). Rovněž nelze slova „mezující pozemek“ vykládati intensivně v tom smyslu, že by nárok zmíněný příslušel pouze pozemku bezprostředně sousedícímu s pozemky družstevními. Postačí zajisté, jak z dalšího ustanovení zákona vysvítá, aby pozemek byl v takové blízkosti a poloze k družstevnímu zařízení, aby toto bez obtíží a bez zvláštní změny mohlo býti na ten pozemek rozšířeno.

Pokud podmínek dodatečného nuceného přijetí ve svazek družstevní se týká, klade zákon tři podmínky:

1. Jest nutno, aby bylo lze u pozemku toho v ý h o d n ě dosíci účelu, kterému vodní družstvo jest určeno (čili jak zákon praví, způsobí-li se tím vysušování a zavlažování těch pozemků, potahmo vyvede-li se tím ochranná a upravná stavba na nejpříhodnější způsob). Zodpovědní otázky, zda podmínka tato v konkrétním případě jest splněna, spočívá pochopitelně na znaleckém posudku.

2. Žádosti musí býti vyhověno, je-li nejen prvá podmínka splněna, nýbrž ještě „může-li posavadní podniknutí aneb vyvedená stavba bez újmy účastníků nynějších vyhověti potřebě společenské.“ Pojmem

„posavadní podniknutí“ rozuměti jest ten stav družstevního díla, jak má právně býti, tedy bez ohledu na menší jeho výkonnost přivoděnou zanedbáním povinnosti k udržování (§§ 21., 44.).²⁾

Nelze zajisté přiměti družstvo k tomu, aby přijímalo do svého svazku nový pozemek, pro který bylo by nutno celý projekt přepracovávat aneb podstatně rozšiřovat. Dodatečný přístup jest možný jen tehdy, když bude lze pozemek nový k dosavadnímu zařízení družstevnímu pouze připojiti, aniž by bylo třeba podstatnějších změn v zařízení ostatním (na př. lze-li tedy pouze provést svod vody z družstevního náhonu na pozemek nový neb odvod vody do drénu družstevního, lze-li ochrannou stavbu, pouze podél nového pozemku prodloužiti, břehy vytarasiti a p.).

Připojením nového pozemku k družstevnímu svazku nesmí však býti dosavadní členové družstva ve svém užívání zařízení družstevního zkráceni, potřeba jich musí zůstatí kryta. Podmínka tato splněna jest tehdy, když výkonnost dosavadních zařízení družstevních jest tak veliká, že jeví se po uspokojení potřeby dosavadních členů určitý přebytek (na př. voda pro zavlažování).

3. Poslední pak podmínkou, resp. samozřejmým důsledkem dodatečného přístupu nového člena do družstva jest, aby nový člen poměrně k nákladu na zřízení a zachování připojení družstvu přispěl.

Ve směru tomto nutno rozeznávatí tři druhy příspěvků a to:

a) náklad na připojení nového pozemku k zařízení družstevnímu,

b) náhradu poměrnou za původní zbudování a dosavadní udržování družstevního díla,

c) příspěvek k budoucím nákladům udržovacím.

Jako ve všech sporných vodoprávních případech doporučuje i zde zákon v první řadě dohodu účastníků, t. j. vlastníka pozemku do družstva přijatého a družstva co takového (nikoli jednotlivých družstevníků). Dojde-li k dohodě o všech těchto příspěvcích, případnou tyto družstvu, nikoli tedy (zejména snad u náhrady výše sub b) uvedené dosavadním členům družstva).

²⁾ Srov. Budw. 10867 A ai 1915.

Nebylo-li docíleno dohody, musí vodoprávní úřad o sporné výši požadované náhrady s příbráním znalců rozhodnouti. Rozhodnutí toto nepodléhá přezkoumání soudem, nýbrž jest jen naříkatelno správní cestou instanční. Ač moravský a slezský zákon nemají výslovného ustanovení o tom, že ve sporu o náhradě rozhoduje vodoprávní úřad, nelze o tom pochybovati, že k řešení tohoto sporu i ve jmenovaných dvou zemích jest příslušný úřad vodoprávní.

Pokud náhrady za připojení družstevního díla k pozemku žadatelově se týká, nebude zajisté nesnadno zjistiti faktické výdaje, které adaptace ta vyžadovala. Celý tento náklad musí žadatel nahraditi.

Obtížnější však bude rozhodnutí o příspěvku na náklad zařizovací a udržovací. V tomto směru bude věcí znalce, aby určil poměr předmětného příspěvku k celkovému nákladu na dílo družstevní vynaloženému. Nesmí býti při tom puštěno se zřetele, že pod nákladem zařizovacím bude lze rozuměti pouze ten obnos, který družstvo ze svých prostředků (nikoli ze subvencí) na podnik vynaložilo. Ohledně udržovacího nákladu bude rovněž pouze spravedливо, když od nákladu tohoto, dosavadními členy již hrazeného, odpočtěna bude ta hospodářská výhoda, kterou dosavadní členové z podniku družstevního již získali.

Příspěvek pak k budoucím nákladům udržovacím určen bude dle klíče stanovami pro rozvrh příspěvků těch stanoveného, resp. nemají-li stanovy příslušného ustanovení, tedy dle normy §§ 66. a 67.

§ 64. Vystoupení a vyloučení ze svazku družstevního.

Proti vůli ostatních společníků lze vyloučiti pozemek ze svazku společenstva tehdy,¹⁾ když pozemek ten z podniknutého zřízení buď naprosto neb trvale nenabyl zvláštování neb vysušování mu nevyhnutelného, aneb když tohoto zvláštování

¹⁾ Moravský zákon odchylně stanoví, že za vyloučení pozemku z družstva lze tehdy žádati, když dílo družstevní bez dostatečného důvodu ve stanovené lhůtě nepočalo a mimo to, když předpokládaný prospěch se v přiměřené lhůtě po dohotovení staveb nedostavil.